

Виклад історії Апостольської Православної Церкви в Україні

Історія виникнення нинішньої Української Апостольської Церкви коріниться у русі за відродження Української Автокефальної Церкви у 1990-х-2000 рр., а відтак відновлення питомих засад українського православ'я в умовах виходу з радянської імперії і постанні незалежної Української держави.

Цей час був позначений зіткненням і складною взаємодією багатьох чинників: активізацією національно-визвольного руху в Україні, руйнівною діяльністю спецслужб, виходу окремих архиєреїв і громад зі складу РПЦ, активізацією УАПЦ в діаспорі, постанні УАПЦ на Заході й Сході України, утворенні УПЦ МП, створенні УПЦ КП... і досить складних стосунків між цими конфесіями- від спроб об'єднання до взаємних анафем. Причому гасло у всіх було майже однакове: побудова помісної, єдиної, української церкви, об'єднанні українського православ'я.

Питання наскільки справжніми були ці інтереси, наскільки залежали від політичних, матеріальних чинників, людських амбіцій ієрархів, зовнішніх впливів (Москви, Риму, Константинополя...), питання канонічності і правових аспектів-сьогодні дослідити важко. Отож можна окреслити лиш певний загальний вектор руху церкви з кін.90-х рр. ХХ ст. до 2020-х рр. ХХІ ст.

Сьогодні УПЦ митр. Онуфрія апелює своєю «канонічністю»; ПЦУ митр. Єпіфанія –Томосом; УПЦ КП патр. Філарета намагається відстоювати ідею власного Патріархату на противагу Митрополії у складі Константинополя. Питання ієрархії –складні, суперечливі, для когось сумнівні. Для нас (АПЦ) не вони вирішальні, а та ІДЕЯ Церкви, /естафета ідей/ яка має тяглість від м. Василя Липківського до митр. Мстислава і патр. Димитрія (Яреми).

АПЦ не вважає себе «опозицією» чи «альтернативою», а намагається послідовно відстоювати (чи хоча б декларувати) ці ідеї. Зауважимо, що особливою молитовною пошаною в АПЦ також відзначені подвижники за оновлення Церкви о. Олександр Мень, арх. Єрмоген (Голубєв), прот. Павел Адельгейм, о. Гліб Якунін, доля більшості з яких була пов'язана з Україною.

Отож, АПЦ постала на тлі автокефального руху в Україні у кінці 90-х рр. Заснована митр. Михаїлом (Дуткевичем) у 2001 р. Після відходу до Господа м. Михаїла (+2001), Церкву очолив архиєпископ Лука (Нарольський) (+2014) Цей період відзначений дуже суперечливими і

драматичними подіями в Україні, в церкві, це була фаза протистояння заполітизованого КП і порівняно малочисельної УАПЦ, боротьби за виживання двох моделей церкви, двох світоглядів. При загадкових обставинах загинули В. Чорновіл, митр. Іоан (Боднарчук), патр. Володимир (Романюк).

Треба зазначити, що імпульси автокефального руху були передані і за межі України. Через ієрархів УАПЦ – митр. Іоана (Боднарчука), митр. Мефодія (Кудрякова) пішла гілка й до Росії, де як і в Україні ширився правозахисний рух і спільно відбували строки на засланні українські й російські дисиденти і в'язні сумління. Фігурою, яка консолідувала ці зусилля став колишній клірик РПЦ, однодумець і сподвижник о. Олександра Меня прот. Гліб Якунін, натхненний ідеями очищення і реформування церкви, якими жила тоді УАПЦ. На поч. 2000-х рр. архиєреї, які здобули апостольську спадкоємність від УАПЦ (митр. Стефан (Лінницький), митр. Кіріак (Темерциді) ... задекларували Рух за відродження православ'я і утворили Об'єднання Православних Общин Апостольської Традиції (АПЦ). Не пориваючи звязків з Україною, о. Гліб справою свого життя вважав оновлення церковного організму і реформ для всієї Церкви. Він був глибоко переконаний, що відродження Церкви почнеться з України, тому перші архиєрейські висвяти були здійснені для українських священослужителів: єп. Єрмогена (Волін-Данилова); єп. Віктора (Вєряскіна), (згодом митрополита); єп. Володимира (Мочарника) ... далі єп. Олега (Ведмеденка), (згодом митрополита (+2022)). Під їх проводом постали і здійснили реєстрацію відновлені і нові громади АПЦ (Закарпаття, Київ, Луцьк)

Тим часом АПЦ в Україні хоч не була помітна, але жила своїм життям, до її складу входили єп. Захарія (Чернов), єп. Марк (Черкашин, арх. Стефан (Негребецький), арх. Констянтин (Миськів).

Активний час її настав під час подій Майдану 2013-2014 рр., де саме каталізувалися чинники справжньої єдності Церкви, поза конфесіональним поділом і вузькопартійними інтересами. Церква була разом з народом. Арх. Стефан очолив Духовну Раду Майдану, священники Київської та інших громад постійно перебували серед протестувальників і брали участь в спільних молитовних заходах і координували взаємодію з очільниками громадських і політичних рухів. Невдовзі арх. Стефан увійшов до складу Київської Митрополії, яку на той час очолював митр. Олег (Ведмеденко).

У 2015 р. відбувся архиєрейський Об'єднавчий Собор двох гілок АПЦ. Арх. Стефана було обрано митрополитом Київським і всієї України Апостольської Православної Церкви. На вимогу АПЦвУ Священним Синодом, очолюваним митр. Віталієм (Кужеватовим) у зв'язку з загостренням політичної ситуації між Росією і Україною їй був наданий Томос про визнання її автокефалії і цілковитої незалежності в управлінні.

АПЦ в У з 2018 р. є членом Всеукраїнської Ради Релігійних Об'єднань і активним учасником міжконфесійного діалогу. Протягом останніх років до АПЦвУ доєдналися ряд закордонних єпархій (Польща, Італія, Румунія, Бразилія), які сповідують свою належність до Української Церкви. Для деяких з них були поставлені клірики і архиєреї.

Стосовно питання Томосу від патр. Варфоломія для ПЦУ. Не всі єпископи і громади УПЦ ввійшли до нової Церкви. Не всі Єпископи і громади УПЦ КП ввійшли до нової Церкви. Не всі громади УАПЦ (відповідно й АПЦвУ) ввійшли до ПЦУ. Вважаємо, що це питання часу і для нашого існування і діяльності Томос не дає ні привілеїв, ні ставить нас поза законом. Адже ні наявність Томосу, ні його відсутність не може відмінити основної задачі Апостольської церкви: «Ідіть і навчіть всі народи..., навчаючи їх зберігати все, що Я заповів вам.» (Мф. 26-19, 20).

Складено С. Вутяновим 6.02.2023.